

Povinnosti a odpovědnost osob při přípravě, provádění a užívání staveb ve vztahu k instalaci výtahu do stavby

Úvod

Ministerstvo pro místní rozvoj tento materiál zpracovalo na základě závěrů z jednání k přístupnosti výtahů pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace ve stavbách. Cílem této metodické pomůcky je usnadnit aplikaci stavebního zákona č. 183/2006 Sb.

Předně výtah je stanovený výrobek. Pro dodávání na trh platí evropská legislativa v oblasti regulované sféry stanovených výrobků. Následně se výtah zabudovává do stavby. Pro tuto oblast platí národní předpisy veřejného stavebního práva.

Dodávání na trh

Pro dodávání výtahů na trh platí zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh, ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 122/2016 Sb., o posuzování shody výtahů a jejich bezpečnostních komponent. Tento zákon ve svém § 30 stanoví, že stavebník a dodavatel si vzájemně poskytují potřebné informace a činí odpovídající kroky k tomu, aby zajistili řádný provoz a bezpečné používání výtahu. Podrobnější rozbor těchto předpisů není předmětem této metodické pomůcky.

Zabudování výtahů do stavby

Pro přípravu, provádění a užívání staveb platí předpisy veřejného stavebního práva. Konkrétně bezpečnost staveb, jejichž součástí může být výtah či jiné zařízení, je veřejným zájmem, který chrání zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí právní předpisy. Například technické požadavky na bezbariérové užívání staveb stanoví vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (dále jen „bezbariérová vyhláška“).

Obecné požadavky na výstavbu a požadavky na stavby

Pojem obecné požadavky na výstavbu upravuje § 2 odst. 2 písm. e) stavebního zákona. Mezi obecné požadavky na výstavbu patří také obecné technické požadavky zabezpečující bezbariérové užívání staveb stanovené bezbariérovou vyhláškou.

Obecnou povinnost respektovat obecné požadavky na výstavbu stanoví § 169 odst. 1 stavebního zákona.

Dále pro stavbu mohou být navrženy a použity výrobky, materiály a konstrukce splňující základní požadavky na stavby; viz § 156. Pojem požadavky na stavby je zaveden ve výrobové směrnici č. 305/2011/EU. Tento pojem zahrnuje též požadavky na bezbariérové užívání staveb.

Stavebník

Pojem stavebník je upraven v § 2 písm. c) stavebního zákona.

Návazně jeho povinnosti stanoví § 152 stavebního zákona. Konkrétně zdůrazňujeme, že stavebník za své povinnosti odpovídá též u staveb, které nevyžadují stavební povolení ani ohlášení stavebnímu úřadu; viz § 152 odst. 1 a odst. 3 písm. e).

Stavební dozor

Pojem stavební dozor je upraven v § 2 odst. 2 písm. d) stavebního zákona. Stavební dozor vykonává kvalifikovaná osoba.

Návazně jeho povinnosti stanoví § 153 odst. 3 a 4 stavebního zákona. Konkrétně stavební dozor odpovídá spolu se stavebníkem za dodržení obecných požadavků na výstavbu a za bezbariérové užívání staveb; viz § 153 odst. 4.

Stavbyvedoucí

Legislativní zkratka stavbyvedoucí je zavedena v § 134 odst. 2 stavebního zákona. Stavbyvedoucí je autorizovaná osoba, která zabezpečuje odborné vedení provádění stavby.

Návazně jeho povinnosti stanoví § 153 odst. 1 a 2 stavebního zákona. Konkrétně povinnost dodržet obecné požadavky na výstavbu stanoví § 153 odst. 1. Z hlediska bezbariérového užívání staveb je nejdůležitější řádné zajištění výkopů na přilehlých komunikacích pro chodce proti pádu osob se zrakovým postižením dle bezbariérové vyhlášky.

Projektant

Legislativní zkratka projektant je zavedena v § 22 odst. 4 stavebního zákona. Projektant je autorizovaná osoba oprávněná k projektové činnosti ve výstavbě.

Návazně jeho povinnosti stanoví § 159 stavebního zákona. Jeho role je zcela zásadní. Projektant navrhuje technické řešení, včetně bezbariérového řešení stavby. Konkrétně zdůrazňujeme, že projektant je povinen dbát obecných požadavků na výstavbu; viz § 159 odst. 2.

Stavební podnikatel (zhotovitel)

Pojem stavební podnikatel je upraven v § 2 odst. 2 písm. b) stavebního zákona. Stavební podnikatel je oprávněná osoba k provádění stavebních nebo montážních prací. (Jako příklad lze uvést stavební nebo montážní práce v oblasti výtahové techniky při jejím zabudování do stavby.)

Návazně jeho povinnosti stanoví § 160 stavebního zákona. Konkrétně pak povinnost dodržet obecné požadavky na výstavbu stanoví § 160 odst. 2. Pro výstavbu výtahu platí odpovědnost za jeho provedení v rozsahu dle bezbariérové vyhlášky.

Vlastník stavby a zařízení

Povinnosti vlastníka stavby a zařízení stanoví § 154 stavebního zákona. Konkrétně vlastník stavby je povinen udržovat svou stavbu po celou dobu její existence; viz § 154 odst. 1 písm. a). Obdobně vlastník zařízení je povinen udržovat své zařízení po celou dobu jeho existence; viz § 154 odst. 2 písm. a). Vše platí rovnocenně též pro bezbariérové užívání stavby a zařízení.

Vybrané činnosti ve výstavbě

Vybrané činnosti ve výstavbě vyžadují oprávnění podle jiných právních předpisů; viz § 158 stavebního zákona. Zdůrazňujeme, že plnění požadavků na bezbariérové užívání staveb je integrální součástí vybraných činností dle příslušného oboru a specializace.

Stavební úřad

Stavební úřad vykonává působnost dle stavebního zákona. Stavební úřad ověřuje dokumentaci a projektovou dokumentaci, provádí kontrolní prohlídky stavby, vydává kolaudační souhlas nebo kolaudační rozhodnutí. V rámci všech těchto činností ověřuje obecné požadavky na výstavbu, včetně požadavků na bezbariérové užívání staveb.

Komentář k přípravě, provádění a užívání staveb

Podle stavebního zákona za zpracování projektové dokumentace odpovídá projektant. Dále dle stavebního zákona může stavbu provádět jako zhotovitel výlučně stavební podnikatel, pouze u zákonem přípustných stavebních záměrů může být stavba realizována svépomocí. Stavební zákon v oblasti provádění staveb v části Čtvrté Stavební řád v Hlavě IV Povinnosti a odpovědnost osob při přípravě, provádění a užívání staveb definuje nejen stavebního podnikatele jako osobu oprávněnou k provádění stavebních nebo montážních prací jako předmětu své činnosti podle zvláštních právních předpisů, tedy podle živnostenského zákona, ale také osoby, které mají za provádění stavby odpovědnost, kterými jsou stavbyvedoucí a stavební dozor. Stavbyvedoucí je dle stavebního zákona osobou autorizovanou podle zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů, a odborné vedení provádění stavby, tj. činnost stavbyvedoucího je dle § 158 stavebního zákona vybranou činností, tzn. činností, jejíž výsledek ovlivňuje ochranu veřejných zájmů ve výstavbě. Stavbyvedoucí je povinen řídit provádění stavby v souladu s rozhodnutím nebo jiným opatřením stavebního úřadu a s ověřenou projektovou dokumentací, musí zajistit dodržování povinností k ochraně života, zdraví, životního prostředí a bezpečnosti práce vyplývajících ze zvláštních právních předpisů, zajistit dodržení obecných požadavků na výstavbu a jiných technických předpisů a technických norem. Stavbyvedoucí je v souladu s § 153 stavebního zákona za tyto činnosti odpovědný, a pokud je poruší, může mu být v souladu s § 180 stavebního zákona uložena pokuta. Všechny tyto povinnosti má zhotovitel i stavbyvedoucí i u staveb, které nevyžadují žádné rozhodnutí nebo jiné opatření stavebního úřadu. Stavbyvedoucí provádí výkon vybrané činnosti na stavbách realizovaných stavebním podnikatelem a na stavbách realizovaných svépomocí, které jsou současně stavbami pro bydlení nebo kulturními památkami. Stavební dozor má pak obdobné povinnosti na stavbách realizovaných svépomocí, ale jeho odpovědnost je sdílená se stavebníkem.

Stavební zákon nenahlíží na výtah samostatně, nýbrž na stavbu jako celek, neboť pouze komplexní náhled může zajistit ochranu života a veřejného zdraví, života nebo zdraví zvířat, ochranu životního prostředí a zabránit škodám na majetku. Z tohoto důvodu stanovuje stavební zákon podmínky při uvedení staveb do užívání, a to ať u celých staveb, nebo i u částí schopných samostatného užívání. Takovou podmínkou je povinnost stavebníka předložit ke kolaudaci stavebnímu úřadu řadu dokumentů, např. dokumenty dokládající použití výrobků vhodných pro dané použití v předmětné stavbě ve smyslu § 156 stavebního zákona, revizní zprávy, zprávy o provedených zkouškách technických a vyhrazených technických zařízení, mezi které náleží též protokol o ověřovací zkoušce dle vyhlášky č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení, a která stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, vypracovaný oprávněnou organizací či jiné doklady vyžadované jinými právními předpisy, podle nichž stavební úřad posuzuje, že je stavba úplná a dokončená, že jsou dodrženy obecné požadavky na výstavbu a že skutečné provedení stavby nebo její užívání nebude ohrožovat život a veřejné zdraví, život nebo zdraví zvířat, bezpečnost anebo životní prostředí. Proto je stavebník povinen zajistit provedení a vyhodnocení zkoušek a měření předepsaných zvláštními právními předpisy a prokázat tak např. bezpečnost zařízení před zahájením jeho užívání, tj. nejpozději při kolaudaci stavby. Tato povinnost platí pro stavebníka již od 1. 1. 2013 po novele stavebního zákona zákonem č. 350/2012 Sb.

Stavební úřady v rámci kolaudace staveb v souladu s § 119 stavebního zákona posuzují, zda je dokončená stavba, popřípadě část stavby schopná samostatného užívání, zda byla provedena v souladu s povolením stavby a dokumentací, nebo ověřenou projektovou dokumentací, v souladu se stanovisky nebo závaznými stanovisky, popřípadě rozhodnutími dotčených orgánů, byla-li vydána podle zvláštních právních předpisů, zda byly dodrženy obecné požadavky na výstavbu a skutečné

provedení stavby nebo její užívání nebude ohrožovat život a veřejné zdraví, život nebo zdraví zvířat, bezpečnost anebo životní prostředí. Stavební úřad také může ukládat pokuty.

Závěr

Právnícké osoby, fyzické osoby a příslušné orgány veřejné správy jsou povinny respektovat požadavky na bezbariérové užívání staveb. Dále pro přípravu, provádění a užívání staveb platí adresná odpovědnost dle příslušné fáze procesu výstavby. Každý tak plně odpovídá z hlediska výkonu své profese. Vybrané činnosti ve výstavbě vyžadují oprávnění dle jiných právních předpisů.

Odkazy na portál Zákony pro lidi

Zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-90>

Nařízení vlády č. 122/2016 SB., o posuzování shody výtahů a jejich bezpečnostních komponent
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-122>

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>

Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>